

וברוח פיו - זו הרוח. זה בלי זה לא הולך, ונכללים זה עם זה ויוצאים מהם כמה צבאות לצבאות, ומחנות למחנות, והכל בפעם אחת.

בא ראה, כשרצה הקדוש ברוך הוא לברא את העולמות, הוציא אור נסתר אחר, שמהאור ההוא יוצאים ומאירים כל אותם האורות שהתגלו, ומאותו האור יוצאים והתפשטו ונעשו שאר האורות, והוא העולם העליון.

ועוד, האור העליון הזה התפשט ועשה אמן, אור שאינו מאיר, ועשה את העולם התחתון. ומשום שהוא אור שלא מאיר, רוצה להתקשר למעלה, רוצה להתקשר למטה. ובקשר שלמטה נקשר להאיר בקשר שלמעלה. והאור הזה שאינו מאיר בקשר שלמעלה, מוציא את כל החילות והמחנות למינים רבים. זהו שכתוב מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית וגו'.

וכבר מה שבארץ כך גם למעלה, ואין לה דבר קטן בעולם הזה שלא תלוי בדבר אחר עליון שהתמנה עליו למעלה. משום שכשמתעורר זה שלמטה, מתעורר אותו שהתמנה עליו למעלה, שהכל נאחז זה עם זה.

בא ראה, כתוב תני נא לי מודודאי בנה. לא הדודאים הם שילדו את רחל, אלא הקדוש ברוך הוא מגלגל את הדבר על ידי אותם דודאים כדי שיצא יששכר, שאוחז בתורה יותר מכל השבטים, משום שהרי רחל האחוזה ביצקב לא השאירה אותו ללאה. זהו שכתוב המעט קחתך את אישי, וכתוב לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנה.

דבורא. וברוח פיו, דא רוחא. דא בלא דא לא אזיל, ואתפליל דא בדא, ונפיק מנייהו כמה חילין לחילין, ומשריין למשריין, וכלא בזמנא חדא.

תא חזי כד בעא קדשא בריה הוא למברי עלמין, אפיק חד נהורא סתימאה. דמן ההוא נהורא, נפקין ונהרין כל אינון נהורין דאתגליין. ומההוא נהורא, נפקין ואתפשטו ואתעבידו שאר נהורין ואיהו עלמא עלאה. תו, אתפשט האי נהורא עלאה, ועביד אומנא, נהורא דלא נהיר, ועביד עלמא תתאה. ובגין דאיהו נהורא דלא נהיר, בעי לאתקשרא לעילא, (דף קנו ע"ב) בעי לאתקשרא לתתא, ובקשרא דלתתא, אתקשר לאתנהרא בקשרא דלעילא. והאי נהורא דלא נהיר, בקשרא דלעילא, אפיק כל חילין ומשריין לזינין סגיאיין, הדא הוא דכתיב מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית וגו'.

זכר מה די בארעא, הכי נמי לעילא. ולית לה מלה זעירא בהאי עלמא, דלא תלייא במלה אחרא עלאה דאתפקדא עליה לעילא, בגין דכד אתער האי לתתא, אתער ההוא דאתפקדא עליה לעילא, דכלא אתאחד דא בדא.

תא חזי כתיב, (בראשית ל) תני נא לי מודודאי בנה. לאו דודאים אולידו לה לרחל, אלא קדשא בריה הוא קא גלגל מלה על ידי דאינון דודאים. בגין דיפוק יששכר, דאחיד באורייתא יתיר מפלהו שבטין. בגין דהא רחל אחידא ביה ביצקב, לא שבקת ליה לגבי לאה. הדא הוא דכתיב (בראשית ל) המעט קחתך את אישי, וכתוב לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנה.

הם גרמו דיפוק יששכר לעולם משום שמעלה הריח של התורה לפני הקדוש ברוך הוא, זהו שכתוב הדודאים נתנו ריח וכי, וכתוב וישכב עמה בלילה הוא, הוא ודאי, והרי פרשוה שהעולם העליון הוא שנסתר ולא נגלה, משום שהרי התורה יוצאת מהעולם העליון.

ובכ"ל מקום העולם העליון הוא שלא התגלה, והרי נאמר ועבד הלוי הוא, כפי להמשיך ממנו ברכות לכל, ויששכר נאחז בו, ועל כן קוראים עץ החיים, העץ שלאותם החיים העליונים שנקרא הוא ולא אפה.

ואם תאמר שהדודאים הללו פתחו את מעיה של רחל - לא, שהנה כתוב וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה. הקדוש ברוך הוא ולא דבר אחר. משום שאותם הדודאים, אף על פי שכחם למעלה, באותו הפח שלהם לא מתמנה פקידת הפנים, שהרי הפנים תלויים במזל, ולא בדבר אחר. ואם תאמר שהנה הם נכראו לחנם - לא, שהרי אפלו לדבר הזה הם סיוע לאותם שמתעפכים, ואינם עקרות, ולא נגזר עליהם אלא במזל.

ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבוא וגו'. הדבר הזה הוא חצפה? אינו כן, אלא מפאן למדנו ענותנותה של לאה, שלא אמרה דבר לפני אחותה, והיא הקדימה לדרך ואמרה לו פחשאי והודיעה לו, שהרי זה היה ברשות רחל, שכתוב כי שכר שכרתיה. מרחל נטלה רשות. וכדי שלא ירע בעיני רחל, אמרה לו בחוץ, ולא בפית.

הנה, דכתיב, (שם) פי שכור שכרתיה, מרחל נטילת רשו, ובגין דלא יבאיש בעינאה דרחל, אמרה ליה לבר ולא בכיתה.

אינון גרמו דיפוק יששכר לעלמא, בגין דסליק ריחא דאורייתא, קמי קדשא

ברוך הוא, קדא הוא דכתיב (שיר השירים ז)

הדודאים נתנו ריח וגו'. וכתוב, (בראשית ל)

וישכב עמה בלילה הוא. הוא ודאי, והא אוקמוה, דעלמא עלאה. הוא, דסתים ולא גליא, בגין דהא אורייתא מעלמא עלאה נפקת.

ובכ"ל אתר, עלמא עלאה. הוא, דלא

אתגליא, והא אתמר, (במדבר יח) ועבד

הלוי הוא, בגין לאמשכא מגיה ברכאן

לכלא, ויששכר ביה אתאחיד, ועל דא קרינן

עץ החיים, אילנא דאינון חיינ עלאין,

דאקרי הוא ולא אפה.

ואי תימא דאלין דודאים פתחו מעהא

דרחל. לאו, דהא כתיב, (בראשית ל) וישמע

אליה אלהים ויפתח את רחמה, קדשא בריך

הוא, ולא מלה אחרא. בגין דאינון דודאים,

אף על גב דחילא דלהון לעילא. בההוא

חילא דלהון, לא אתמני פקידא דבנין, דהא

בנין במזלא תליין, ולא במלה אחרא. ואי

תימא דהא אינון למגנא אתבריא, לאו,

דהא אפילו (דף קנו ע"א) למלה דא, סיועא

אינון לאינון דמתעפכי, ולא אינון עקראן,

ולא אתגזר עלייהו אלא במזלא.

ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבוא וגו'.

(בראשית ל) האי מלה חציפותא איהו.

לאו איהו הכי, אלא מהכא אוליפנא,

ענותנותא דלאה, דלא אמרה קמי אחתה

מידי, ואיהי אקדימת לאורחא, ואמרה ליה

פחשאי, ואודעא ליה. דהא ברשותא דרחל